

Laurens De Keyzer praat met...
Peter Vandermeersch

Mijn dagelijks brood

Historicus van opleiding, ooit stagiair archivaris, maar naar eigen zeggen zo nieuwsgierig en gedreven van aard dat hij – na een stimulerend duwtje in de rug door Manu Ruys – journalist is geworden. Tien jaar na dat duwtje was hij hoofdredacteur van De Standaard, vandaag is Peter Vandermeersch (°1961) algemeen hoofdredacteur van de verzamelde Corelio-kranten: De Standaard, Het Nieuwsblad/De Gentenaar. Tussendoor volgde hij opleidingen in Parijs en Boston, en, om zijn leiderscapaciteiten wat meer à point te zetten, ook aan het Scandinavian International Management Institute. Van 1992 tot 1995 was hij permanent correspondent van De Standaard in Parijs. In 1998-1999 volgde hij die buitenlandse roep nog eens overzee, als correspondent in New York. En het jachtige en creatieve bestaan daar beviel hem zodanig dat hij op zijn laatste vlucht naar Brussel tranen van spijt en twijfel moest verbijten – ook al kwam hij terug om de kroon op het werk te zetten en hoofdredacteur te worden. “Op dat moment verlokte de schoonheid van het vak me meer dan de ambitie.”

Vandermeersch publiceerde ook enkele boeken: in 1995 Het Frankrijk van Mitterrand (Davidsfonds), in 1997 François Mitterrand, Koning of Paus? (Van Halewyck), in 1998 Clinton in de val (Scoop). Hij was ook medeauteur van A History of European Universities, II (1997, Cambridge University Press).

*

Ik sprak met **Peter Vandermeersch** over kranten, macht, informatiehonger, internet, onderzoeksjournalistiek, uniciteit, reporters en documentalisten. Maar een interview voor Bibliotheek- & archiefgids begin je, noblesse oblige, in bibliotheek en archief.

In deze rubriek praat Laurens De Keyzer met (Bekende) Vlamingen voor wie onze sector een cruciale rol speelt of heeft gespeeld in hun werk. Zij spreken openhartig over hun ervaringen met archieven, bibliotheken, documentatiediensten...

Peter Vandermeersch, algemeen hoofdredacteur van de Corelio-kranten, ziet de documentalisten vandaag meer dan ooit als wegwijzers in plaats van aanbrengrers van nieuws.

Laurens De Keyzer is auteur/columnist
laurens.de.keyzer@telenet.be

Niet te tellen, de uren die ik doorgebracht heb in bibliotheken en archieven. Ongelooflijk veel. Vooral tijdens mijn studententijd, uiteraard. In Gent, toen ik daar geschiedenis studeerde, en dan ook in de Albertina, toen ik werkte aan mijn overigens nooit voltooide doctoraatsthesis. En later nog, toen ik cursussen volgde aan Harvard University, ook toen lag de bibliotheek bij wijze van spreken nog om de hoek. Maar dan zat er toch al wat sleet op. En al helemaal toen ik vast correspondent voor *De Standaard* werd, eerst een hele poos in Parijs, later nog een jaar in New York. Dan las ik nog wel oneindig veel boeken en tijdschriften, maar actuele informatie voor de krant zocht en vond ik vanzelfsprekend veel meer in het veld dan in de bibliotheek.

Ik ben, om het zacht uit te drukken, een heel nieuwsgierige gast. Informatie zoeken, vergelijken, checken, gebruiken, verspreiden, ik denk dat het in mijn bloed zit. Het is in elk geval altijd zo geweest en gebleven. Journalistiek dus, het is nog altijd een soort reden van bestaan voor mij.

Als journalist is de straat je grootste bron van informatie, niet de bibliotheek. De straat, dat wil zeggen: direct contact, de informant, de telefoon. En tegenwoordig natuurlijk ook het internet, dat is toch wel een heel geduchte concurrent van onze papieren informatie geworden. Maar tegelijk ook een heel interessante compagnon, vind ik, omdat meer en meer literatuur en historische archieven gedigitaliseerd worden en daardoor makkelijker en wellicht dus ook meer geraadpleegd kunnen en zullen worden. Allemaal vanuit je luie stoel. Als je bedenkt dat Google nu enorme happen uit archieven aan het inscannen is, onder andere uit de Gentse Boekentoren waar ik zoveel uren tussen historische papieren bronnen gesleten heb, tja, je kunt er misschien wat nostalgisch over doen, maar qua informatievolume, snelheid, onderzoeksmethodiek en efficiëntie gaan we er toch met reuzensprongen op vooruit.

Ik herinner me dat boekenwurmgevoel nog altijd met veel liefde, daar niet van. Blij dat ik die exclusief papieren periode nog heb meegemaakt. Veel genoten ook van de sfeer van een goede bibliotheek. Maar laat ik nu meteen maar bekennen dat ik sinds een jaar of tien geen voet meer in een bibliotheek, een archief of een documentatiecentrum heb gezet. Pakweg sinds ik hoofdredacteur ben geworden.

Het had misschien anders kunnen lopen. Weet je dat ik mijn loopbaan begonnen ben als stagiair archivaris op het Stadsarchief van Brugge? Dat ik met een doctoraatsbeurs van het NFWO ook nog een maand rondgeneusd heb in het archief – en redelijk intens ook op de jaarlijkse *fiesta* – in Simancas, een klein Spaans stadje in de provincie Valladolid? Om het kort te houden, ik heb me jarenlang thuis gevoeld tussen bedrukt papier en boekenkasten. Had ik mijn doctoraatsthesis afgewerkt, wie weet waar ik toen beland was. Aan de universiteit misschien, want van 1986 tot 1988 was ik onderzoeksassistent aan de Ufsia. Of misschien was ik wel bibliothecaris geworden, al vrees ik dat ik die job met mijn temperament niet erg lang had volgehouden.

Maar toen liep ik op een dag, ergens in 1988, Manu Ruys tegen het lijf. Die hoorde me bezig over van alles en nog wat, en toen ik uitgepraat was, zei hij: 'Zou je geen journalist worden?'

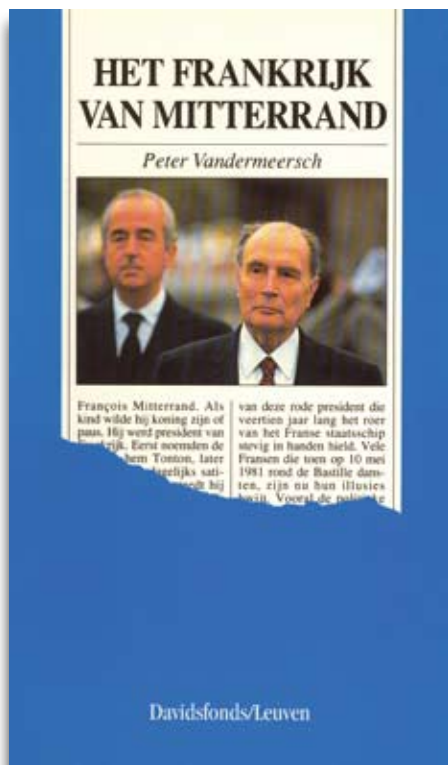
Datzelfde jaar al was ik redacteur bij *De Standaard*. Het heeft me nog geen seconde gespeten. Alleen jammer misschien dat ik daardoor mijn scriptie niet heb afgewerkt. Ik wilde een studie maken over de situatie bij ons na de val van Antwerpen, in 1585. De aanloop tot de Hollandse Gouden Eeuw, de leegloop bij ons. Zoals bekend is een aanzienlijk deel van de Vlaamse intelligentsia toen gevlucht, in meerderheid naar het noorden. Antwerpen liep voor de helft leeg, maar ook Gent en Brugge deelden in de klappen. Mijn vraag was: wie is hier gebleven? Hoe heeft het intellectuele leven zich hier na die uittocht opnieuw ontwikkeld, welke factoren waren hier nog aanwezig om dat leven mogelijk te maken? Anders gezegd, welke voorwaarden bleken noodzakelijk voor de heropbloei van het intellectuele leven in Vlaanderen? Maar goed, het kwam er dus niet meer van. Toch is mijn werk niet helemaal in de la gebleven, een deel ervan is gepubliceerd bij Cambridge University Press.

Documentatiedienst opwaarderen

Dat heb ik vanuit mijn informatiehonger altijd fascinerend gevonden, het oude bibliotheekconcept om alle kennis onder één dak te verzamelen, te catalogiseren en ter beschikking te stellen van de mensheid. Prachtig, toch? Een toppunt van beschaving. De discussies rond en de bouw van de Bibliothèque Nationale van Jean Nouvel, hoeveel stukken heb ik daarover uit Parijs niet naar de krant gestuurd. Om de nieuwswaarde, ja, maar ook omdat het hele concept me zo intrigeerde, en de ongelooflijke rijkdom ervan. Als je bedenkt dat ik mijn eigen boeken over Mitterrand – in het Nederlands dus – ontdekt heb in de universiteitsbibliotheek van de politieke wetenschappen in Harvard, je houdt het niet voor mogelijk. En wees gerust, ik heb ze daar niet zelf in de kast gezet.

Door de enorme vlucht van het internet zijn we nu in een soort overgangperiode beland, we zijn bezig onze strategieën aan te passen. De charme en de rust van een goede bibliotheek zullen altijd onvervangbaar blijven, het fysieke contact ook met papieren bronnen, het concentratievermogen voor de bezoeker, noem maar op. Maar zuiver als documentatiebron is het internet onklopbaar aan het worden. Weet je dat veel redacteurs van deze krant niet eens meer weten waar in ons gebouw hun eigen documentatiedienst zit? Iedereen verzamelt nu zijn eigen documentatie, iedereen zoekt zich voor de eigen onderwerpen een weg op het internet.

Ander gevolg: ooit werkten elf mensen op onze documentatiedienst, vandaag nog twee. Wel werken die nu aan heel

specifieke, gespecialiseerde opdrachten. In plaats van ze informatie te laten opzoeken, wegen ze nu meer af wat de informatie waard is, ook en vooral op het internet. Eigenlijk zijn zij nu meer wegwijzers geworden in plaats van aanbengers van nieuws. Toen we onlangs onze langlopende reeks over China maakten, zat een documentalist mee aan de redactietafel. Dat blijkt een heel werkzame formule, die de schrijvende redacteurs bovendien tijdswinst oplevert. Maar we moeten daar beter in worden. We hebben die documentaristen niet alleen nodig, het is almaar duidelijker dat we er ook méér nodig hebben, absoluut. Mensen die documentatie op belang en accuraatheid kunnen afwegen en ook zelf ideeën aanbrengen. Ik ben daarom vast van plan om die dienst bij ons centraler te maken.

Een kabinetmeubeltje

Voor mijn boek over het Frankrijk van Mitterrand, en vooral twee jaar later over François Mitterrand zelf, was ik dan weer mijn eigen documentalist. Ik hoefde me niet te helpen sturen, om de simpele reden dat ik niet selectief te werk wilde gaan. Ik heb gewoon álles over de man gelezen. Alles, een hele boekenkast. Boeken, artikels, lofschriften, scheldproza, noem het maar. Ik wilde een echt caleidoscopische kijk op de man, om van daaruit te proberen doorgronden wie nu eigenlijk achter die sfinx zat. Want, zoals ik in de inleiding van *Mitterrand, Koning of Paus?* geschreven heb: hij was als een Frans kabinetmeubeltje uit de 17de eeuw, zo eentje met heel veel laatjes, geheime laatjes ook

– en iedere keer als je zo’n schuifbakje opende, opende je gelijk ook een ander. Hij was een vat vol tegenstrijdigheden, een zeer complexe man. Een enorm gedreven man, dat zeker. Eigengereid, en een man van macht en wellust.

Ik heb het documenteren voor en het schrijven van dat boek als een bijzonder boeiende oefening ervaren. En al zeg ik het zelf, het resultaat vormt nog altijd een heel mooie start voor wie Mitterrand in al zijn kleuren en plooiën wil leren kennen en vervolgens misschien op sommige aspecten van zijn persoonlijkheid of van zijn politieke veerkracht, ambitie en inzichten dieper wil ingaan. Het boek is in die zin rechttop blijven staan.

Met *Clinton in de val* ben ik veel minder diep gegaan. Daar zochten we niet of hooguit zijdelings naar de persoonlijkheid van de man, we zochten naar de feiten. Ik bedoel, dat was puur informatieve journalistiek. Feiten. De aanklacht van aanklager Kenneth Starr, het verweer van Clinton, en daarbovenop een kloekke inleiding. Waarbij ik eigenlijk vooral artikels heb herwerkt die ik al voor *De Standaard* had gemaakt. Want ik bevond me toen van bij de aanvang in een bijzonder gunstige positie om de zaak van dichtbij te volgen. Op 10 januari 1998 betrok ik voor het eerst mijn appartement in New York, op 15 januari barstte de Lewinsky-affaire los. Ik zat er meteen bovenop, een geschenk van de nieuwsgoden.

120 meter boeken

Ik zei daarnet dat ik in geen tien jaar nog een bibliotheek aan de binnenkant heb gezien, maar dat is niet helemaal waar. Af en toe haal ik voor onze kleine van acht wel eens een jeugdboek in de plaatselijke bibliotheek, een nieuwe Marc De Bel bijvoorbeeld. Maar daar eindigt het. Fictie koop ik of krijg ik. Vijfentwintig jaar geleden zelfs *Het verdriet van België* cadeau gekregen, een chique geste van de stadsarchivaris van Brugge. In één adem uitgelezen toen, mijn eerste kennismaking met Claus maar meteen ook de definitieve ontdekking van zijn genie. Ik herlees het boek nu, en even graag als toen, maar door gebrek aan tijd gaat het nu iets langzamer.

Ik krijg veel boeken. Ofwel persoonlijk, ofwel in mijn functie als hoofdredacteur. En na lectuur zijn ze meestal ongeschikt om uit te lenen, want ik heb de gewoonte om alles wat me in boeken al dan niet beroepshalve interesseert en bezighoudt met potlood aan te strepen. Toch wil ik niet alles bewaren om te bewaren. Trop is te veel. In mijn boekenkasten houd ik me nu aan de volgende regel: als ik een nieuw boek krijg of koop en het kan er nog maar nipt bij, dan gaat er een ander boek uit. Je hoeft je daarbij overigens geen wegwerpcultuur voor te stellen, want mijn nieuwe bibliotheek thuis biedt plaats aan circa 120 lopende meter boeken, daar mag er al eens eentje uit verdwijnen.

doorkijken van enkele Britse kranten, van *Le Monde*, van de *NRC* en/of *De Volkskrant*. En heb ik dan nog een halfuurtje vóór de redactievergadering van halfelf, dan ga ik nog wat surfen. Dat doe ik tamelijk gericht, bijvoorbeeld om te zien waar we in vergelijking met anderen zelf staan met een bepaald item. Ik steel trouwens graag en veel ideeën van buitenlandse kranten, van de *NRC*, *The Guardian*, *The New York Times*. Ook heel concrete dingen. Het formaat van de krant bijvoorbeeld hebben we van *The Independent* overgenomen, het idee om alle redacteuren hun foto van het jaar te laten selecteren van *El Pais*.

Daarmee alleen red je het voortbestaan van je krant niet, dat is zeker. Met de hoofdredacteur van *El Pais* heb ik het daar trouwens tijdens een interview uitvoerig over gehad. Over strategieën om het voortbestaan van kwaliteitskranten veilig te stellen. We waren het erover eens dat onderzoeksjournalistiek een topprioriteit moet zijn. Alleen vind ik dat je dat begrip niet te nauw mag definiëren. Bij onderzoeksjournalistiek stellen veel mensen zich meteen schokkende ontdekkingen voor, gevolgd door een gerechtelijk onderzoek hier en een ontslag daar. Maar ook het rustig en grondig uitspitten van lopende zaken kan waardevolle en uitstekende onderzoeksjournalistiek opleveren. Wat sommige economie-redacteuren bij ons doen, dat is toch pure onderzoeksjournalistiek?

“

De charme en de rust van een goede bibliotheek zullen altijd onvervangbaar blijven, het fysieke contact ook met papieren bronnen, het concentratievermogen voor de bezoeker, noem maar op. Maar zuiver als documentatiebron is het internet onklopbaar aan het worden.

”

Unieke journalistiek

Informatie is mijn dagelijks brood. Nog voor het ontbijt begin ik eraan. Ik ben elke morgen om zes uur paraat, want ik geniet van een vroege postbode en van een speciaal gebouwde grote brievenbus. Elke ochtend zitten daar zes kranten in, en die neem ik meteen allemaal door. Vijf Vlaamse kranten en *Le Soir*. Op die manier heb ik, als ik even later op de redactie arriveer, al een ongelooflijke voor-sprong op onze mensen hier.

Na het ontbijt breng ik de kleine naar school. Vervolgens besteed ik op de redactie toch nog bijna een uur aan het

Ik denk dat we vooral aan *unieke* journalistiek moeten doen. Daar hoort een zeker scoopgehalte bij, ongetwijfeld, het nieuws zelf staat centraal en een primeur is meegenomen. Maar de belangstelling van de lezer kan ook veel meer aangewakkerd worden door de wijze waarop je dat nieuws benadert. Daarom probeer ik onze redactie er meer en meer van te overtuigen om uniek te zijn. Nog altijd dreigen we in de mediawereld mekaar te veel na te lopen en te papegaaien. Uniek was bijvoorbeeld de reeks van Ine Roos over Oost-Congo. Uniek was onze breed redactionele serie over de regeringscrisis. Dat is onderzoeksjournalistiek, door de manier waarop. Kwaliteitskranten zullen overleven door uniciteit. En doen we dat niet, dan worden we op termijn

vervangen door gratis media. Daar hoort uiteraard een stevige basis van betrouwbaarheid bij. En inzake betrouwbaarheid hebben we met *De Standaard* en *Het Nieuwsblad* twee sterke merken in huis. Daarom stoort het me niet dat ik verkozen werd tot marketeer van het jaar. Ik begreep dat daar in een eerste spontane reactie kritiek op kwam, ik vond het trouwens op 't eerste gehoor ook nogal raar dat ik daarvoor genomineerd was – maar bij nader toezien: wat is er verkeerd aan het helpen positioneren van sterke merknamen in de journalistiek? Goeie marketing en degelijke journalistiek sluiten elkaar toch niet uit?

Maar het is alle dagen afwegen. De productie van onze reeks over de regeringscrisis bijvoorbeeld hadden we al beslist in augustus 2007, weinige maanden na de verkiezingen. Van toen al begonnen we materiaal te verzamelen voor een reconstructie. We begonnen systematisch en vaak discreet mensen uit het politieke veld te interviewen, enzovoort. Maar makkelijk is anders: want continu moet je die informatie afwegen tegen het belang van de dag, de onmiddellijke nieuwswaarde. Als we dat nodig vonden, losten we daarom al eens iets in een commentaar. Zo bleven we onderweg intellectueel eerlijk. De rest bewaarden we in het achterhoofd. Als achtergrondinformatie, ja, iets wat we niet meteen hoefden prijs te geven, om zo op termijn het verhaal zo volledig mogelijk te kunnen maken, ook het verhaal uit de coulissen. Is dat geen onderzoeksjournalistiek?

Communitygevoel

Ook een populaire krant als *Het Nieuwsblad* kan zich mee handhaven door uniciteit. Maar zij moet het dan vooral doen vanuit het sterke communitygevoel dat regionaal nieuws en sportnieuws kunnen opleveren. Wat ik daar precies mee bedoel? Een voorbeeld uit de duizend. We hoeven ons niet te beperken tot het registreren van opmerkingen over een fietspad op een of andere gemeenteraadszitting en van ongevallen met fietsers, nee, we maken zelf een grondig rapport over fietspaden in Vlaanderen. We stellen ons dus mee op als deel van de gemeenschap, als vinger aan de pols, en niet alleen als toeschouwer en registrator. Het *Nieuwsblad* kan zo'n communityrol perfect opnemen in Vlaanderen, in een meer betrokken houding trouwens dan *De Standaard*. Zo'n krant kan nog veel succes hebben.

En daarin moeten we investeren. We verspreiden nu zestien regionale edities, dat worden er twintig. Er komen ook marketingmensen bij. Mijn politiek gaat in zekere zin terug naar *Het Nieuwsblad Classic*, als ik het zo eens mag zeggen. En dan zo dat we het lokale nieuws nu in alle regio's op een volwassen manier brengen. Daarmee bedoel ik: meer

“

De meeste weerstand tegen het internet als informatiekanaal lijkt nu wel achter de rug. Het blijft natuurlijk oppassen geblazen, je moet er voorzichtig en kritisch mee omgaan. Op veel blogs bijvoorbeeld verschijnt compleet triviale, onjuiste of zeer gekleurde informatie.

”

vertellen dan alleen de feiten, betrokken zijn bij je gemeenschap. Concreet: niet alleen uitleggen hoe de BHV-affaire in mekaar zit, maar ter plekke nagaan wat de weerslag van de BHV-discussie is op bijvoorbeeld Tervuren. Dat hoeft geen cafépraat op te leveren, allerm minst, we moeten niet gaan debiliseren. Zolang we vanuit dat bewustzijn van community aan journalistiek doen en tegelijk een kritische stem vormen ten overstaan van lokale politiek en lokale cultuur, zolang zijn we volwassen bezig.

Met *Het Nieuwsblad* en *Het Volk* bereikten we tot voor kort dagelijks nog een miljoen lezers, als dat geen een instrument is voor community building! En we zijn goed op weg naar beter, dat bewijst ook het feit dat we onlangs voor het eerst in lange tijd voor beide kranten samen beter hebben gescoord dan een jaar geleden in dezelfde maand. *De Standaard* ging er vorig jaar zelfs vier procent op vooruit tegenover het jaar voordien. We verdelen nu gemiddeld 93.000 DS-exemplaren per dag, inbegrepen de ongeveer 5.000 abonnees via het internet. De helft van die internet-abonnees woont in het buitenland, het binnenlandse deel is wellicht mee online gegaan omdat zo'n abonnement de helft van de normale prijs kost, gewoon omdat we de krant fysiek niet moeten leveren.

We krijgen nu dagelijks circa 150.000 bezoekers over de vloer op onze website, inclusief zo'n 50.000 die de krant ook op papier lezen. Nogal wat lezers komen drie of meer keer per dag online poolshoogte nemen, maar dat rekent de computer slechts voor één bezoek aan. Dat betekent dus opgeteld één miljoen bezoekers per maand, dat is één op zes Vlamingen. Formidabel, toch? Eigenlijk hebben nog nooit in de geschiedenis zoveel mensen *De Standaard* en *Het Nieuwsblad* gelezen, wat ik eerlijk gezegd wel een opwekkende gedachte vind.

Je hebt natuurlijk altijd kniesoren – onlangs bijvoorbeeld iemand die vond dat onze job exclusief bestond uit het maken van gedrukte kranten. Dat is natuurlijk naast de kwestie. Het is onze job om journalistiek te maken, punt uit. En als de technologie ons nieuwe mogelijkheden verschaft om

op verschillende sporen te werken – zie bijvoorbeeld ook onze vijftienhonderd abonnees op nieuwsflitsen via sms – dan zouden we wel gek zijn om daar niet optimaal gebruik van te maken. Stel dat bibliotheken en archieven niet open en efficiënt op de communicatiekansen van het internet zouden inspelen, dan isoleren ze zich op de lange duur toch? Doen ze het wel, en vele doen het gelukkig voortreffelijk, dan plukken ze zeker de vruchten van de kruisbestuiving. En de mooiste vrucht is toch wel dat er doeltreffender gezocht en daardoor ook meer gelezen kan worden?

Maar goed, de meeste weerstand tegen het internet als informatiekanaal lijkt nu wel achter de rug. Het blijft natuurlijk oppassen geblazen, je moet er voorzichtig en kritisch mee omgaan. Op veel blogs bijvoorbeeld versijnt compleet triviale, onjuiste of zeer gekleurde informatie. Ik lees heel weinig blogs. Wel ga ik geregeld een kijkje nemen op www.poynter.org, een goeie portaal-site over alles wat over de media versijnt – hoe de media evolueren, ethische kwesties, evolutie en standpunten van vakbonden in de media, enzovoort.

Het internet is bovendien een geweldige speeldoos. Ik kan me soms een hele avond amuseren door gewoon trefwoorden in te tikken en dan de gekste dingen de revue te laten passeren, bijvoorbeeld via YouTube. Ik download ook muziek. Legaal, wel te verstaan – en met nog één redentje meer dan een ander, want mijn vrouw werkt bij IFPI, de vereniging van muziekproducenten...

Krant als megafoon

Onze macht? Mijn macht? Ach. Je zei me daarnet dat je op Verzet.org gelezen had dat de 'baas' van *De Standaard* (citaat) "terecht een van de machtigste mannen van Vlaanderen genoemd kan worden". Zo zie je maar: je hebt vooral de macht die anderen je toekennen. Het is allemaal behoorlijk relatief. De hele Vlaamse pers heeft vijftientwintig jaar lang zowat unisono tegen het Vlaams Blok geschreven, en welke partij heeft in al die tijd zo'n explosieve groei gekend? Ik denk dat wij vooral een megafoon zetten op individuele politici. Dat vooral.

En politici wraken? Ach, hooguit een keer een tweederangsfiguur. Nee, de zichtbare macht zit redelijk goed verdeeld. Maar wat we zeker vaak meer hebben dan de andere bekende 'machten' is invloed, impact. Al hoeft je ook dat weer niet te overdrijven. Weet je wat het is? De buitenwereld denkt wellicht dat we daar alle dagen mee bezig zijn. Maar we zijn daar heel weinig mee bezig, geloof me vrij.

“Al mijn
elektronische en
print abonnementen
tijdig bij mijn
gebruikers”

Dankzij EBSCO.

Expertise • Inzicht • Assistentie
U vindt het allemaal bij de werkwijde
marktleider.

EBSCO zorgt voor een gestroomlijnde en
efficiënte behandeling van uw print en
e-journals, pakketten van elektronische
tijdschriften en e-books, dankzij haar jarenlange
ervaring met universiteiten, research centra,
ziekenhuizen, consortia en bedrijven.

62.000 kanten hebben voor EBSCO gekozen.

Wie kiest u?

Neem vandaag contact met ons op!
mailnl@ebSCO.com
tel: +31 297 386 386

EBSCO
INFORMATION SERVICES
www.ebsco.com

EBSCO GOES GREEN

elektronische & print | toegang & beheer van | onderzoeks- | e-books
abonnementen | elektronische bronnen | databanken